

GRONINGER Brieven

Amice frater.

Toynbee's studie der historie trekt steeds meer de aandacht, ook van onze pers. In het „Handelsblad“ van 26 April vond ik de discussie van de professoren Geyl en Toynbee, waarover ik reeds met U sprak, behandeld, en daar las ik, dat er reeds een Nederlandsche vertaling is van de verkorte uitgave van Toynbee's werk, voorzien van een voorwoord van den bekenden historisch-materialistischen historicus prof. Romein. De schrijver van het „Handelsblad“ noemt het debat tusschen Geyl en Toynbee: een gesprek tusschen een historicus en een theoloog.

Nu, van dat soort theologen, die den schijn wekken, als aanvaardden zij het geloof der vaders, terwijl zij zelve zeer goed kunnen weten, dat het tegendeel waar is, hebben wij hier te lande reeds meer dan genoeg.

De schrijver in het „Handelsblad“ wijst er, evenals ik zulks deed, op, dat Toynbee de geschiedenis wil zien als een drama van schepping, val en verlossing. Nog zegt hij, dat Toynbee een hernieuwde beschaving, een herleving alleen mogelijk acht, als de mensch terugkeert tot het geloof der vaders, en dan verzekert, dat God ons de genade, die Hij onze maatschappij eens heeft verleend, niet zal weigeren, wanneer wij daarom in ootmoed vragen. Dat lijkt al heel mooi.

Ik noem nog een ander voorbeeld, dat sommige menschen in de war zou kunnen brengen omtrent de beteekenis van Toynbee's „religiositeit“: men is tegenwoordig immers graag „religieus“. Toynbee herinnert toch aan het feit, dat de val der Romeinsche beschaving kon worden gevolgd door een herleving, omdat de Christelijke kerk, het overblijfsel eener stervende samenleving — society — de moederschot was voor het nieuwe leven, dat toen geboren werd.

Wij doen dus goed met iets van Toynbee's studie der historie te vertellen, niet omdat hij, naar den schrijver in het „Handelsblad“ zegt, handelt over een „kernprobleem van onzen tijd“, n.l. de vraag of de Westersche beschaving al dan niet ten onder zal gaan, tengevolge van de crisis, die zij thans doormaakt, maar voornamelijk, omdat deze Engelsche historicus soms den schijn wekt, als zou hij de Schriftuurlijke waarheid aanvaarden.

Wij mogen daarom wel aandacht geven aan zijn fantasieën, opdat duidelijk wordt, dat zijn werk niet is dan valsche profetie.

Historie wortelt, naar Toynbee zegt, in de mythologie, een woord, dat ik nu maar, ouderwetsch, zal vertalen als fabelleer.

Het begin is altijd mythe. Historie is dus te vergelijken met roman of novelle, en geen historicus kan zonder groote verbeeldingskracht.

Nu is dat niet helemaal onjuist; alleen maar, het gaat hier om de vraag, of hij zijn weten wil baseeren op de feiten der Heilige Schrift.

Zien wij nu eerst, wat er aan is van de erkenning van het geloof der vaders inzake schepping, val en verlossing.

Toynbee aanvaardt de leer der evolutie. De astro-noom vertelt hem, hoe de aarde ontstond. Daar was op een goeden keer, miljoenen jaren geleden, een ster, die een vrije wandeling begon door het heelal, in botsing kwam met de zon, en toen uitspatte in allerlei planeten. De aarde was er een van.

Op die aarde nu ontstond het leven. Nu is dat ontstaan van het leven uit de stof of het vuur nog altijd een onoplosbaar probleem, als men de Schrift niet gelooft.

Maar de geleerden verdeelen deze moeilijkheid over eenige honderdduizenden jaren, en dan meenen zij, dat zij er uit zijn. Alsof het niet op het eerste begin van alle leven — dat toch niet deelbaar is, want dan doodt men het — aankomt. Het probleem blijft al schuift men het ook miljoenen jaren achteruit.

Maar goed, het leven is er dan, zoo vanzelf, en dan komen eindelijk de hoogere zoogdieren, die reeds een samenleving kennen. Want dat samenleven is er eerder dan de mensch.

De mensch groeit uit de maatschappij op. Iets wat de socialistten feitelijk ook beweren. Een gansch nieuwe maatschappij schept den mensch, dien zij behoeft. Zoo zag Aristoteles den staat eerder dan den mensch, dien hij een „gezelig wezen“ noemde.

Zoo heeft dus de menschheid honderdduizenden jaren als stil gelegen in een toestand van onbeweegelijkheid; statisch. Maar nu, zesduizend jaar geleden, is daarin plotseling een verandering ingetreden. De zaak kwam in beweging, het statische werd veranderd in het dynamische. De historie der eerste beschaving, ons bekend, zette in.

Doch ook in het verloop der geschiedenis wisselen die toestanden van stilstand en beweging elkander af. Daar is af en toe een pauze, waarin de menschheid gaat uitrusten van al die beweging; zij, of de beheerschers van het leven, willen een bestaanden toestand handhaven. Maar helpen doet het niet. Straks zet de beweging weer in, en zoo is er een regelmatige afwisseling van stilstand en vooruitgang, van pauze en nieuwe actie, het rythme dus in de historie, voor welk rythme Toynbee ook de wet heeft gevonden. De wet van de afwisseling van het statische, den stilstand, en het dynamische, de beweging. Over die wet spreek ik nader.

Elke beschaving kan worden omschreven door het woord van generaal Smuts: de menschheid is weer eens in beweging.

Maar nu komt de vraag: vanwaar kwam de eerste stoot en van waar telkens weer de volgende?

Naar welke wet gaat deze beweging, de voortgang en de neergang eener samenleving? Hoe vinden wij die nu?

Toynbee heeft daartoe drie tooverspreuken ontdekt, die het „Sesam open u“ tot het tot nog toe toegesloten geheim der menschelijke historie vertegenwoordigen.

Volgens prof. Geyl is de deur, waarachter dit geheim zich bevindt, nog op slot, maar Toynbee meent, dat zijn tooverspreuk volstrekt gebiedend en succesvol is. Hij heeft de spreuk gevonden, die de poort doet openspringen.

Hij is althans daarna tot verschillende kamers van de grot der waarheid doorgedrongen. Hij heeft er zijn nek aan gewaagd; laten anderen andere kamers trachten te vinden.

Ik wil nu die drie tooverspreuken nader bezien. De eerste is ontleend aan de taal der Chinezen. Dit verhoogt allicht de wonderlijke werking. De tooverspreuken zijn telkens een tegenstelling.

En de eerste is: Yin-Yang.

Yin wijst op den toestand van rust, den oorspronkelijken toestand. Stilstand, stabiliteit, het statische. Yang is de beweging, het dynamische. En nu gaat het heel de historie, in eenzelfde rythme, al maar door: Yin-Yang, Yin-Yang, Yin-Yang.

Wij stonden met Toynbee voor de deur, de gesloten deur, die het geheim der historie voor ons verborg. Wij zingen: Yin-Yang — en die deur opent zich.

Is dat nu voor een mensch niet heel wat aannemelijker, dan wanneer hij den Bijbel opent en leest: In den beginne schiep God den hemel en de aarde?

De menschheid heeft honderdduizenden jaren in dat Yin gelegen.

Hoe kwam dan dat Yang?

Men heeft, dus Toynbee, gezegd: daar is plotseling een superieur ras opgetreden; zooals Hitler zich dit dacht, het Nordische ras b.v. En dat bleef dan het eerste en sterkste.

Maar dit bevreemdt niet.

Ook de omgeving is genoemd, de plaats, waar de menschheid dan ergens vertegenwoordigd was. Maar ook dit kan niet juist zijn.

Het een en ander mogen wij wel niet vergeten, maar de oorsprong der beschaving wordt er niet door aangewezen.

Nu herinneren wij ons de uitspraak weer, dat de historie wortelt in de mythologie, d.w.z. dat de mensch in zijn fantasie iets heeft vermoed, gedicht, tot dramatische verbeelding heeft gebracht, van datgene, wat de wetenschap later wetenschappelijk zou vaststellen.

Daar is dan allereerst de mythologie der Heilige Schrift. De fabel van den Bijbel.

De mythologie vertelt toch telkens weer van een ontmoeting tusschen twee bovennatuurlijke persoonlijkheden, geweldige tegenstanders, die met elkander een overeenkomst aangaan ten aanzien van de menschheid. Toynbee gewaagt van een „plot“, een samenzwering; de knoop van een drama, de kern der ontwikkeling, der intrige, die den lezer of aanschouwer in spanning houdt, tot de oplossing aan het slot daar is.

In den Bijbel zijn die twee bovennatuurlijke personen: God en de Satan of, zooals Toynbee dan zegt: de Serpent, de slang.

Deze mythe is in het Nieuwe Testament, dat van de verlossing vertelt, vermooid door Syrische invloeden.

Zij is er in het boek Job, als God den satan toelaat den vromen Job te bestoken. Zij is er ook in den proloog van Goethe's Faust, waar de bovennatuurlijke personen zijn God en Mephistofeles, en het gaat om doctor Faust, Ja, en waar is die mythe niet? In de „Voluspä“ der Scandinaviërs, in de „Hippolytus“ van Euripides. In allerlei andere verbeeldingen meer. Alles lijkt hier weer op alles. Vooral het gebeuren in den proloog van den Faust werpt een helder licht op dien eersten overgang van Yin naar Yang.

Want als God de wereld heeft geschapen en de engelen de schoonheid daarvan roemen, is alles volmaakt, volkomen. Van ontwikkeling kan geen sprake zijn. Het is hier, als een Romeinsche wijze het zei: de kracht van God is met den eersten stoot uitgeput.

Alles ligt stil en de mensch renteniert in het paradijs. Maar, volgens Goethe's Faust, komt nu de satan tot den Schepper en wijst hem op die onverbreekelijke stilte. Hij wil het zaakje daar beneden wel eens in actie zetten. En de Schepper wordt het met den satan eens. Hij riskeert dit, zonder te weten, of het tot vernietiging of ter ontwikkeling van Zijn werken zal zijn. Het blijft een waagstuk. Maar de Schepper kan niet anders. En dan begint Mephistofeles met Faust, de slang met Adam en Eva, de duivel met Job en zoo in allerlei mythe meer. Hier nu ligt de sleutel voor het ontstaan der geschiedenis. De knoop van het verhaal, het doet er niet toe, wie de spreker is in des menschen historie: Jezus of Job, Faust of Adam en Eva.

De verzoeking, die tot Adam uitgaat tot het eten van de verboden vrucht is de uitdaging van den satan aan den eersten mensch. Het antwoord is het nemen en eten der vrucht. Wat moet de uitkomst zijn?

Het blijkt, omdat de historie hier inzet, dat het antwoord sterker is geweest dan de uitdaging. Want wel wordt Adam uit het paradijs verdreven, en dat is een onvriendelijk begin, maar in de onvriendelijke wereld begint hij zijn werk in het zweet des aanschijns en Eva baart in smarten haar kinderen: Kain en Abel. De onbeweegelijkheid is gebroken. De menschheid is op gang gekomen. De beschaving begint met haar strijd en overwinning, haar leven en lijden. De dynamiek der beschaving is er, de vuurproef, die de Schepper heeft veroorloofd, waaromtrent toch de overeenkomst tusschen God en Zijn tegenstander was getroffen, is gewaagd. De scheppingsactiviteit kan nu voortgang hebben, maar de menschelijke werker moet den prijs betalen. Na veel wisselvalligheden wordt de triumfantelijke lijder de pionier der beschaving en haar voortgang; de protagonist, deze voorvechter in het goddelijk drama der historie, dient niet alleen God, door in zijn val het Hem mogelijk te maken Zijn scheppingswerk te vernieuwen, maar evenzeer de menschheid, door den weg te wijzen, die daarbij te volgen is.

Dit nu is het „geloof der vaders inzake schepping, val en verlossing“. Deze godslasterlijke voorstelling noemt men nu „religieus“, zelfs christelijk. Is zij erger dan wat de z.g.n. dialectische theologen zich veroorloven, die thans als christelijke profeten worden geëerd?

Maar ik kwam nu tot de tweede tooverspreuk. Daarover in een volgenden brief.

Met hartelijke groeten en heilbode uw toegenegen

MARNIX.

PERSSCHOUW

Barthiaansche verkiezingsleer.

Nu we, zonder het te hebben gewild, met prof. van Niftrik in een debat gewikkeld zijn, kunnen we onze lezers misschien helpen met eenige verduidelijking op één punt. In „De Waarheidsvriend“ schrijft prof. dr J. Severijn over de opvatting, die prof. van Niftrik heeft over de praedestinatatie:

Calvijn noemde de praedestinatatie het hart der kerk en prof. v. N. beweert, dat de gereformeerde belijdenis dit stuk geheel verkeerd ziet. Als Calvijn zo spreekt, gelijk hij doet, maakt hij allermint een theorie om „vreemdeoortige ervaringen“ te verklaren (blz. 136). Hij noemt de praedestinatatie het hart der kerk, omdat hij de kerk niet als een levende werkelijkheid, welker oorsprong even als die van alle dingen ligt in het voornemen Gods en welke op aarde openbaar wordt door de werking van Woord en Geest.

Hij belijdt, dat het leven der kerk in Christus is, omdat de Heilige Schrift dit alzo leert: „Ons leven is met Christus verborgen bij God“. Maar hij zegt ook, dat dit leven enigermate in ons moet zijn. Dit leidt allermint tot vreemdeoortige ervaringen, al spreekt ook de Heilige Geest van verborgen omgang. Het geloof is een verborgen zaak, die nachtans degenen, die geloven, niet verborgen blijft. Alle werken Gods rusten in een verborgenheid, de schepping, de openbaring en de herschepping. Als de verborgenheid Gods over ons komt, gebeurt er iets wonderlijks. De omgang met God en de goddelijke dingen is een ingaan in het heiligm (Ps. 73:17). Job zegt, dat de verborgenheid Gods over zijn tent was (29:4).

De nieuwe leer wil echter van een beleving der verborgenheid, van bevinding des geloofs, niet weten. En voor zover prof. v. N. nog van verkiezing en verwerping spreekt wil hij daarvan slechts weten als een verkoren of verworpen zullen zijn. Er zijn geen verkorenen of verworpenen, zegt hij (blz. 136), zoals er blanken en zwarten, mannen en vrouwen zijn.

Even verder:

Hij vindt, dat men alleen van de mens Jezus Christus, Jezus van Nazareth, kan zeggen, dat Hij verkoren (en verworpen) is. Alle anderen zijn verkoren en verworpen in Hem en nu juist niet in hun individualiteit. Het is niet waar, dat Gods verkiezing een directe bepaling van elk menschenleven als zodanig is. Gods verkiezing heet Jezus Christus (blz. 136).

Als dat zo is, zoals het hier staat, want wij ontkennen niet, dat de verkorene Israëls in enigheid des Persoons met de Christus werd verenigd, maar als dat zo is, als het hier staat, zodat alle anderen in Hem zijn verkoren en verworpen en nu juist niet in hun individualiteit, dan moet de volgende redenering gelden.

De zonde bracht de val van de in God, d.i. in Zijn Beeld geschapen, mens. Toen nam die gevallen mens (met heel de wereld, die met hem uit God viel) dit ondermaanse bestaan aan, buiten God.

Die gevallen mens weet echter van niets en kan niets weten, omdat hij buiten God bestaat. Hoe hij dan toch bestaan kan, laat men rusten.

Nu is Jezus Christus in de wereld gekomen en ziet, aan het Kruis wordt gezien, dat Jezus Christus de verworpen is. In Zijn opstanding wordt ontdekt, dat Hij de verkorene is.

Dank zij de openbaring omtrent deze dingen ontdekt men, dat alle menschen in Hem verworpen waren en ook, dat zij in Hem verkoren zijn. De menschheid, dus verworpen en verkoren tegelijk, n.l. in Hem. Juist niet in de individualiteit.

Is dat misschien „de boodschap“, waarover zovele predikanten het tegenwoordig hebben, de boodschap, die moet doorgegeven, maar waarover zij zo heel weinig zeggen? Wanneer men dat wat duidelijker verklaarde, zou het spoediger blijken, dat zulk een „verkondiging“ de kerk moet leegpreken.

Geen wonder, dat alle lichtzinnige spraakmakers, die het kerkplein onveilig maken, tegenwoordig, alomst van die boodschap spreken. De ketteren van de sociaalsche structuur hebben altijd den Middelaars als Boodschapper (Internuntius) gepredikt. Boodschappen overbrengen is middelaarswerk. De oecumenische Christus-verwerpers hebben de terminologie der hedendaagsche oecumenische dominees al aardig in hun macht; al zien zij het niet omdat zij stuk voor stuk zulke slechte dogmatici zijn (ook al jagen ze je de kerk uit om een formule, die hen zelf geen lor schelen kan). Prof. Severijn schrijft:

Prof. v. N. spreekt van „vreemdsoortige ervaringen“, maar zijn leer geeft aanleiding tot „vreemdsoortige“ redeneringen.

Het is een nieuw evangelie, wat ons hier wordt voorgesteld, en mogelijk heeft de apostel Paulus ook al te menselijk gesproken; als wij althans eenvoudig nemen, wat hij zegt, maar hij is toch wel verzekerd geweest van de echtheid van het Evangelie, dat hij bracht. Hoe kon hij anders zeggen: vervloekt is hij, die een ander evangelie brengt, al ware het een engel uit de hemel.

En nu zijn het geen engelen uit de hemel, die tegenwoordig een nieuwe leer verkondigen, het zijn slechts mensen, die bovendien verkondigen, dat wij geen goddelijke waarheden hebben. Zij mogen bedenken, dat het waarheidsgehalte van hun woorden over God en de goddelijke dingen, dan niet minder twijfelachtig is.

Deze leer zou zo vreemd niet over verkiezing spreken, als zij voor de kennis der schepping en der zonde bij de Heilige Schrift ware gebleven.

Dan zou zij niet bij een onbekende schepping in God blijven staan, maar bij de wereld, waarin wij leven, zoals die uit de scheppende daad Gods gestalte heeft verkregen, en zulks in reinheid en tot haar bestemming volmaakt toegerust.

Dan zou zij verstaan, dat de gestalte der dingen niet zinloos is, maar expressie geeft aan de Hoogste Wil, die het also heeft verordeneerd. Dan ook zou zij de aardse mens niet als een volkomen negatie van zijn wezen zien, een niets, een leeg vat, maar naar zijn oorsprong goed en tot een eeuwige bestemming geroepen.

Dan ook kon zij niet zo maar buiten de individualiteit om praten, alsof de verscheidenheid geen goddelijke gave ware en de persoonlijkheid niet het zó geheel eigene, dat een legelijk mens naar zijn persoonlijkheid geheel enig is.

Dit laatste zal niemand kunnen ontkennen, maar, indien wij het geheel eigene der persoonlijkheid erkennen, zal men dit evenmin voor feit zonder betekenis kunnen houden als het aan een toeval toeschrijven.

Maar wat dan?

Kan de verscheidenheid der persoonlijkheid buiten de scheppende Wil ongaan? En zo zij uit Gods Wil is, hoe wil men de goddelijke voorbeschikking ontkennen in die zin, dat de persoonlijke mens juist als zodanig een eigen, door God verordeneerde, plaats in de mensheid verkreeg.

Men zal hier tegenwerpen, dat dit nog wat anders is dan de leer der verwerping en verkiezing, welke toch betrekking heeft op een eeuwige wél of wee. Dat is ook zo, maar deze dingen staan niet los van elkander.

Prof. v. N. wil van geen individuele verkiezing of

verwerping weten. In navolging van Barth, wil hij slechts een verkoren en verworpen zijn van Jezus Christus erkennen. Dit is al niet Schriftuurlijk, want de Heilige Schrift spreekt wel van Christus als van de Uitverkorene, maar zij spreekt nergens van Christus als een van God verworpen.

Jezus Christus zou de enig verworpen en verkorene zijn. Om Zijn verwerping zijn alle verworpenen verkoren.

De nieuwe leer wil dus de verkiezing der verworpenen alleen in verband met de verkiezing van Jezus Christus zien. Zij stelt zich tegen de leer van Calvijn, naar zij meent, omdat deze een individuele verkiezing in het besluit Gods en dus buiten Christus om zou leren.

Voorts wil de nieuwe leer geen besluit der verwerping erkennen.

Wat het laatste punt betreft, kunnen wij kort zijn. Want vraagt men, of alle mensen verkoren zijn, dan zegt de nieuwe leer: ja.

Vraagt men: zal er dan geen mens verloren gaan? Ondanks het feit, dat de Heilige Schrift op dit punt heel duidelijk is en geen twijfel laat omtrent een eeuwig oordeel, zegt Brunner: het is mogelijk, dat allen behouden worden.

Barth, bij wie men mogelijk een radicaal „neen“ zou verwachten, zegt: Het is in Gods hand.

Prof. van Niftrik zegt, dat er in het eindoordeel verlorenen zullen zijn.

Het radicale „neen“ ontbreekt bij allen. In ieder geval springt de onderstelling, dat er toch wel verlorenen kunnen of zelfs zullen zijn, in het oog.

Uit de stelling der algemene verzoening moet dus volgen, dat, hoewel Christus voor alle verlorenen verzoening heeft gebracht, deze nochtans verloren gaan.

Deze schijnen dan buiten God om verloren te gaan. De ergernis van een besluit der verwerping is schijnbaar weggenomen, maar de verlorenheid blijft en men kan klaarblijkelijk tegen de Wil van God in verloren gaan.

Ziehier nu één der vele redenen, waarvan wij, zonder iemand te beledigen, spreken van een „paard van Troye“.

K. S.

KERKNIEUWS

Beroepen te:

Loenen a. d. Vecht, Minnertsma-Oude Bildt, Cand. G. Blijdorp te Rotterdam.

Aalten-Winterswijk, Emmen, Cand. J. v. d. Haar te Utrecht.

Mildam, Cand. N. Bruin te Ermelo.

— DS H. VAN TONGEREN te Rouveen is telefonisch aangesloten onder nr 223.

— DS C. v. OMMEN, tweede missionair pred. van de Geref. Kerk van Zwolle, vertrekt Donderdag 12 Mei (11.55 uit A'dam) naar Marseille en vandaar met 't M.S. „Kota Inten“ van de Koninkl. Rotterdam Lloyd naar Batavia en hoopt midden Juni in Soerabaja aan te komen. Met een boot van de K.P.M. wordt van Soerabaja naar Soemba gereisd.

Het is hem niet mogelijk van vele broeders en zusters persoonlijk afscheid te nemen. Daarvoor is de tijd, nog in het vaderland door te brengen, te kort.

De HEERE zegene U allen en geve U Zijn vrede!

Met enkele kerkeraden werden data vastgesteld, waarop de v. Ommen kon voorgaan in den Dienst des Woords. Zoals de kerkeraden weten, werden de afspraken steeds gemaakt „onder conditie“. Ook deed hij toezegging enkele spreekbeurten te zullen vervullen. De kerken, die in overleg met de v. Ommen, data vaststelden, nemen dus goede nota van den datum van zijn vertrek naar Indië.

— ZENDING. De Part. Synode van Friesland heeft in haar laatste vergadering de volgende uitspraak gedaan, inzake het Zendingswerk.

„1e, dat zoo spoedig mogelijk een „zendende kerk“ dient te worden aangewezen door de Part. Synode van Friesland, nadat de begeerte tot het optreden als zendende kerk door een of meer kerken is kenbaar gemaakt; doch niet dan nadat een voorlopig accoord van samenwerking tusschen de Friesche kerken zal zijn vastgesteld door de Part. Synode;

2e, dat al datgene dient te worden verricht, wat noodig is tot den zendingarbeid op West-Borneo, en besluit daartoe voor haar deel deputaten te benoemen met de opdracht:

a. zich te wenden tot de Part. Synode van Groningen, met de vraag of het wenschelijk is, dat de kerken in Groningen en Friesland komen tot een concreet voorstel omtrent samenwerking van bepaalde ressorten voor één zendingsterrein (gelijk bedoeld in de Acta der Gen. Synode, art. 29 C, sub. 3);

b. een voorlopig accoord van samenwerking, als bedoeld in punt 1 van de uitspraken, te ontwerpen en voor te leggen aan de eerstkomende Part. Synode;

c. aan generale zendingdeputaten voorstellen te doen inzake opzet van het zendingswerk en m.n. het aanvaarden en bezetten van een post;

d. het verkeer met generale zendingdeputaten zooveel mogelijk schriftelijk voor te bereiden en de genomen besluiten schriftelijk vast te leggen of te doen vastleggen;

e. aan bestaande en eventueel nog op te richten verenigingen advies te geven, m.n. om rekening te houden met de besluiten der kerken;

f. in alle zendingzaken waakzaam te zijn;

g. hun rapporten en eventuele voorstellen minstens zes weken vóór de e.k. Part. Synode aan alle kerken in te zenden.

Verder besloot deze Synode aan de te benoemen deputaten de bevoegdheid te verleenen, stappen te ondernemen, opdat binnen den termijn van één jaar een Part. Synode worde bijeengeroepen, indien zij de noodzaak hiervan aanwezig achten.

Deputaten voor het contact met de Generale zendingdeputaten zijn ds J. Hettlinga, ds J. Keuning, ds C. van der Waal en A. Schilstra.

— SPLITSING. De classis Enschedé besloot aan de part. synode van Overijssel-Gelderland te verzoeken over te willen gaan tot splitsing van het ressort dezer synode in een part. synode van Overijssel en een van Gelderland.

— KERKBOW. De kerkeraad te Waardhuizen overweegt plannen om te komen tot den bouw van een kerk en pastorie.

— SNEEK. Het mocht den kerkeraad gelukken beslag te leggen op een solied pand aan den Oosterdijk. Formaliteiten aankoop zijn verricht. De kosten voor inrichting begroot de Bouwcommissie op f 7000.— Voor deze som wordt zoowel in als buiten de gemeente gewerkt.

De HEERE schenkt ons een zoon

SAMUEL FREDERIK VICTOR, C. VAN OMMEN, V.D.M. A. VAN OMMEN—DE ZOETE, ELLY, ASTE, PIET.

Almelo, 29 April 1949. Molenkamppark 30.

IN ÉÉN DAG

kunt U bij ons Uw inkoop doen voor Uw gehele woninginrichting en alles op het gebied van Uw kleding.

Plannen en begroting gratis.

Gebr. Fwantsenberg
C.V.

TELEF. 56 - STADSKANAAL.

Verkoop van Zaken, Bedrijven, Landgoederen, Boerderijen, enz. Taxatie's van Goodwill, Roerende en Onroerende Goederen.

DOOR GEHEEL NEDERLAND.

Makelaars- en Zakenbureau
G. J. VOS - KAMPEN
BURGWAL 81 - TELEFOON 403.

Boekbinderij VAN KUIJK

Voor al Uw Bindwerk.

Reformatie . . . f 3.—
Catechismus . . . f 2.—

Zalmstraat 1 - Scheveningen

Hebt gij VAN KUST TOT KUST van RUDOLF VAN REEST reeds in Uw bezit?

De voorraad slinkt snel. Maakt dat ge er nog bij komt! Ook in Amerika zelf is belangstelling voor dit boek. Hieronder volgen enkele beoordelingen van ras-echte Amerikanen over de inhoud:

„Ik heb recht innig genoten van het klaar en onbeneveld aanschouwen, oprecht vergelijken en trouwelijk weergeven van het gezene en gehoorde...“

G. v. B. te Kalamazoo (een Amerikaans journalist, reeds 40 jaar in Amerika).

Ik bleef gisteravond tot heel laat opzitten. Ik las „Van Kust tot Kust“. Met genoegen gelezen. Ik kom zoo nog eens Amerika te kennen. Wat een goede, tendenzen-beschrijvingen, teekening van geestesstromingen en indetificeren van invloeden. Ik vind het boek heel interessant. Het is wat hier in Amerika, die „meltingpot of the Nations“, de Geref. waarheid te handhaven...“

M. G. te Pella.

„Ik heb genoten van het boek „Van Kust tot Kust“. De toestanden hier worden zeer juist getekend. De stijl is fijn voor ons volk en het is gemakkelijk te lezen.“

L. V. te Redlands.

Wie Amerika wil leren kennen, kope en leze dit boek. Gebonden in band met linnen rug, 256 pag. en 16 pag. mooie foto's, op kunstdruk.

Prijs slechts f 5.—. Bestelbaar bij de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. — GOES,
Giro 36000.

De „AANVULLENDE BRANDPOLIS“

van
De „ASSUMI“ van 1896, 's-Gravenhage

Vooraanstaande juristen en economen zeggen:

„even nuttig en even noodzakelijk als de gewone Brandpolis“

Ook voor kerken, scholen en stichtingen.

Er is nog een beperkte voorraad van het

HANDBOEK 1949

van de Geref. Kerken in Nederland

onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER

Behalve de statistiek der Kerken en het Jaaroverzicht van de hand van den Redacteur is in dit Handboek de geheele Kerkenordening geplaatst, aangevuld met de belangrijkste besluiten van de Gen. Synode van Amersfoort, hiertoe gereed gemaakt door Prof. P. DEDDENS. Wij meenen hiermede in een belangrijke behoefte te voorzien. De prijs bedraagt f 1.50 ingenaaid; f 2.50 gecartonneerd met wit papier doorochoten.

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de Uitgevers

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. — GOES
POSTGIRO 36000

Bekwaam verpleegster biedt zich aan voor

PARTICULIERE VERPLEGING, bij voorkeur kraamverpleging. Brieven onder No. 448, Bureau „De Reformatie“ te Goes.

PENSION AANGEBODEN.

Mooi Heemse, gem. Hardenberg met bosch en zwembad. Vrije zit- en slaapkamer, 3 à 4 personen. Brieven onder No. 449, Bureau „De Reformatie“, Goes.

Zeet
Tenge
de laats
enige ru
de same
gehad o